

Regionalne specifičnosti apsorpcije sredstava iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR)

Ornella Mikuš¹, Josip Rukavina², Lari Hadelan¹, Mateja Jež Rogelj¹, Tihana Kovačićek¹

¹Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet Zavod za agrarnu ekonomiku i ruralni razvoj, Svetošimunska cesta 25, Zagreb, Croatia (omikus@agr.hr)

²Perjavica 41a, Zagreb, Croatia

SAŽETAK

Sa stajališta poljoprivredne politike, ruralni razvoj podrazumijeva interventni proces kojim se podiže kvaliteta života u ruralnom području i promiče ujednačeni razvoj. Regije se razlikuju prema svojim preferencijama i sposobnostima apsorpcije potpore kroz EU fondove. Stoga su ciljevi ovog rada utvrditi razdiobu ugovorenih sredstava po županijama i ustanoviti postoji li povezanost između socioekonomskog stanja hrvatskih županija i visine ugovorenih sredstava iz EPFRR-a. Sukladno preliminarnim rezultatima, povezanost je djelomična i često uvjetovana specifičnim uvjetima natječaja.

Ključne riječi: EU fondovi, EPFRR, Hrvatska, županije, ZPP

UVOD

Ruralna politika, definirana i formalizirana Agendom 2000, postala je drugi stup Zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) i podrazumijeva teritorijalni pristup u rješavanju problema ruralnih područja. Nastala je kao posljedica nekoliko simultanih potreba u kontekstu reforme ZPP-a krajem 90-ih godina 20. stoljeća (Saraceno, 2003). Prva je bila odgovor na kritike javnosti da je ZPP preskupa, svojim tržišno-cjenovnim mjerama iskrivljuje tržište i ne odgovara pravilima Svjetske trgovinske organizacije (engl. *World Trade Organization* – WTO) o pravednom

tržišnom natjecanju u svjetskoj trgovini. Druga potreba je bila prilagodba proračuna EU-a sukladno nadolazećem proširenju (2004. i 2007. pridružilo se novih 12 zemalja). Također, na poljoprivredu se počelo gledati kao na značajnog čimbenika u očuvanju okoliša tj. javila se potreba osmišljavanja poljoprivredne aktivnosti koja će imati što manji negativni utjecaj na okoliš i dobrobit životinja. Istovremeno, ruralna područja u tadašnjoj EU već su i sama doživljavala socioekonomske promjene u vidu diversifikacije aktivnosti tj. umjesto specijalizacije u primarnom sektoru poljoprivrede, značajno je primijećen rastući trend razvoja ostalih sektora: sekundarnih

(prerada, obrt, građevinarstvo) i tercijarnih (ugostiteljstvo, turizam, trgovina). Nova slika ruralnih područja više nije bila sinonim za poljoprivredu i tražila je osmišljavanje mjera koje ne potiču samo poljoprivredni dohodak i proizvodnju, već sve aktivnosti na specifičnom ruralnom području.

Poljoprivredna proizvodnja se kao gospodarska djelatnost odvija uglavnom u ruralnom području i s njime čini snažnu vezu. Također, multifunkcionalna je, jer utječe na dohodak, kvalitetu života, zaposlenost, očuvanje okoliša i osigurava sirovinu za hranu. To je jedan od razloga zašto potpora i dalje ostaje sektorska. Međutim, održivi razvoj ruralnih područja podrazumijeva znatno više od modernizacije i prilagodbe poljoprivredne strukture. Korisnici potpore više nisu samo poljoprivrednici, već i ostali dionici ruralnog razvoja (druge djelatnosti i lokalno stanovništvo). Tako se teritorijalne mjere odnose na nepoljoprivredne aktivnosti, tj. na stanovništvo ruralnog područja općenito. To su: osnovne usluge namijenjene ruralnom stanovništvu, obnova i razvoj sela, zaštita sela i kulturne baštine, raznolikost djelatnosti povezanih s poljoprivredom u svrhu ostvarivanja sekundarnog dohotka, poticanje razvoja turizma i obrtničkih zanimanja. Stoga od 2000. godine ZPP služi ujedno kao nadopuna ili zamjena kohezijskoj politici u ujednačenom razvoju (konvergenciji) ruralnih područja. Procesi konvergencije ili kohezije odvijaju se na način da se izdvoje specifične prednosti određenog ruralnog područja i odgovarajućim instrumentima podupre njihov doprinos održivom i uravnoteženom razvoju EU-a (Copus i sur., 2011).

Hrvatska je još uvijek u procesu učenja pravilne primjene ZPP-a i otkrivanja

mogućnosti koje ona nudi. Opće shvaćanje poljoprivrede kao prevladavajuće djelatnosti o kojoj ovisi razvoj ruralnih područja nastoji se promijeniti usmjeravanjem potpore za širi spektar mjera i aktivnosti, osobito kroz Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (eng. *European Agricultural Fond for Rural Development* – EAFRD). Putem ovog fonda financira se 16 mjera za podizanje konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje i nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima uz unaprjeđenje životnih i radnih uvjeta i očuvanje okoliša koje su definirane i razrađene kroz Program ruralnog razvoja 2014. – 2020. Program Europskoj komisiji dostavlja svaka zemlja članica prema vlastitim prioritetima i regionalnim socioekonomskim specifičnostima, kako bi ostvarila pravo na potporu. Članice i regije imaju različite prioritete i sposobnost iskorištavanja sredstava.

U Hrvatskoj se regionalna razvijenost prati kroz županije. Visina i struktura iskorištenosti sredstava varira po županijama i regijama, što znači da se županije razlikuju prema prioritetima i apsorpcijskoj moći. Stoga su ciljevi ovog rada: 1) utvrditi razdiobu ugovorenih sredstava po županijama te 2) ustanoviti postoji li povezanost između socioekonomskog stanja županije i visine ugovorenih sredstava iz EPFRR.

MATERIJAL I METODE

Rad se sastoji od dva dijela, pri čemu je u prvom dijelu obrazložen koncept kohezijskih učinaka ZPP-a na zemlje članice, dok je u drugom dijelu analizirana povezanost između socioekonomskog stanja županija i visine ugovorenih sredstava iz EPFRR. Korištena je deskriptivna analiza odabranih makroekonomskih pokazatelja

socioekonomskog stanja svih hrvatskih županija koje vodi i objavljuje Državni zavod za statistiku (DZS) i Hrvatska gospodarska komora (HGK).

Podatci o visini i strukturi ugovorenih sredstava iz EPFRR-a na razini županija dobiveni su iz baze podataka Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APRRR) i odnose se na ugovorena sredstva po županijama do kraja 2018. godine. Istraživanje je napravljeno za potrebe diplomskog rada početkom 2019., kad su promatrani pokazatelji za razinu županija bili dostupni redom: bruto domaći proizvod po glavi stanovnika (BDP po stanovniku) za 2015., uvoz i izvoz 2016., indeks gospodarske snage (IGS) za 2016., stopa nezaposlenosti za 2017. godinu (na dan 31. ožujka). Povezanost i jačina veze pojedinih makroekonomskih pokazatelja s visinom ugovorenih sredstava ispitana je *Pearsonovim* koeficijentom korelacije.

Kohezijski učinci Zajedničke poljoprivredne politike

Glavnicilj ZPP-aje podizanje poljoprivrednog dohotka, što znači da se u osnovi odnosi na poljoprivredni sektor. Valja imati na umu da se radi o zajedničkoj politici koja je nastala u poslijeratno vrijeme kad su proizvodnja hrane, zaštitne cijene poljoprivrednih proizvoda EU-a i ustanovljavanje pravila za međusobno trgovanje bili prioriteti EU-a. Osnovna struktura mjera koja prati te prioritete ostala je duboko ukorijenjena i do danas. Osnivanjem drugog stupa kroz Agendu 2000, ZPP je postala zadužena i za uravnoteženi teritorijalni razvoj, što je dotada bio cilj regionalne (kohezijske) politike. Uz novi zaokret u mjerama i proširenjem na članice istočnog dijela Europe

2004., 2007. i 2013. godine, koje zaostaju u svim segmentima održivog ruralnog razvoja i nisu poljoprivredno konkurentne, ZPP nije mogla adekvatno odgovoriti na sve novonastale potrebe. Naime, prema strukturi proizvodnje, stupnju tehnološkog razvoja, udjelu zaposlenih u poljoprivredi, veličini gospodarstva, vanjskotrgovinskoj bilanci, udjelu poljoprivrede u ukupnom bruto domaćem proizvodu (BDP), institucionalnoj zrelosti i povijesnim (ne) prilikama, stare zemlje članice (EU-15) su u znatno u boljem položaju nego nove zemlje članice (Gorton i sur., 2009) Također, ZPP je kroz svoja dva stupa osmišljena temeljem potreba starih zemalja članica, namijenjena je srednjim i velikim gospodarstvima, propisuje mjere u svrhu ublažavanja negativnih učinaka poljoprivrede na okoliš, borbi protiv klimatskih promjena, očuvanju i obnovi ekosustava, dok su potrebe novih zemalja više vezane uz manja gospodarstva, podizanje konkurentnosti i poboljšanje ruralne infrastrukture (Ward i Brown, 2009). Nadalje, apsorpcijska moć sredstava članica i regija razlikuje se zbog makroekonomskog čimbenika kao što je BDP, sposobnosti sufinanciranja projekata i institucionalne pripremljenosti (Kersan-Škabić i Lijanić, 2017).

U odnosu na navedene potrebe i regionalne specifičnosti, izvjesno je da će u budućem programskom razdoblju ZPP nuditi sve veću mogućnost samostalnosti članica (supsidijarnost) pri izboru mjera koje će se subvencionirati upravo zbog nemogućnosti da se jednostavno odgovori na raznolike potrebe članica, interesnih skupina te zbog novonastalih okolnosti kao što su intenzivniji migracijski procesi ili izlazak Ujedinjenog kraljevstva iz EU-a (Brexit).

Socioekonomska obilježja hrvatskih županija i iskorištenost sredstava iz EPFRR-a

Najčešće korišteni i najsveobuhvatniji pokazatelj stanja gospodarstva na nacionalnoj i regionalnoj razini je bruto domaći proizvod tj. bruto domaći proizvod po glavi stanovnika. BDP po stanovniku pokazuje razinu proizvodne razvijenosti pojedine države ili regije i vrijednost ekonomske proizvodnje koja se može pripisati svakom pojedinom stanovniku. Koristan je i u usporedbi razvijenosti regija u kontekstu ekonomskog blagostanja.

Prema podacima HGK-a (2017b.), Hrvatska je u promatranj, 2015. godini, bilježila BDP po stanovniku u iznosu 80.555 HRK, s time da najveći BDP po stanovniku u 2015. godini bilježi Grad Zagreb (141.379,00 kn), a trostruko manji i ujedno najmanji Virovitičko-podravska županija (44.528,00 kn). Nakon Grada Zagreba, među županijama koje imaju najveći BDP po stanovniku su Istarska (100.635,00 kn), Primorsko-goranska (97.177,00 kn) te Dubrovačko-neretvanska (81.554,00 kn), dok najmanji BDP po stanovniku imaju, uz već spomenutu Virovitičko-podravsku, i sljedeće županije: Vukovarsko-srijemska (47.446,00 kn), Požeško-slavonska (46.116,00 kn) te Brodsko-posavska županija (45.368,00 kn). Odnos gospodarskog stanja je uglavnom isti kao i 2008., a upućuje na koncentraciju gospodarskih aktivnosti u određenim hrvatskim županijama i problem velikih regionalnih razlika u gospodarskoj razvijenosti.

Hrvatska je relativno malo gospodarstvo u odnosu na ostale zemlje EU-a, a tržište je ograničeno malim brojem stanovnika. Izvoz

predstavlja pozitivan učinak na nacionalno gospodarstvo jer dovodi do porasta dohotka, a u Hrvatskoj je dugi niz godina manji od uvoza, iako njegova vrijednost iz godine u godinu raste zbog pridruživanja bescarinskom području EU-a. Oko 65 % ukupnoga hrvatskog izvoza čine članice EU-a, a s tog tržišta se uvozi 78 % robe. Najznačajniji trgovinski partneri su Italija, Njemačka i Slovenija te Austrija i Mađarska, ali bilježi se i znatno povećan izvoz u azijske zemlje, najviše u Japan i Kinu. Županije koje ostvaruju veći izvoz su ujedno i razvijenije, imaju veću zaposlenost i veći udio BDP-a u nacionalnom (HGK, 2017.).

Grad Zagreb prednjači u uvozu i izvozu, pa je 2016. godine ostvario izvoz u iznosu od 30.636.825.000,00 kn, dok je uvezao robe i usluga u vrijednosti 74.099.101.000,00 kn. Nakon Grada Zagreba, županije koje najviše izvoze su Istarska, Zagrebačka, Osječko-baranjska i Varaždinska. Zagrebačka županija također je među najvećim uvoznicama dobara i usluga (14.349.313.000,00 kn u 2016. godini), a slijede ju Varaždinska i Istarska županija. Najnegativniji saldo robne razmjene u 2016. godini ostvarile su Zagrebačka županija (-9.346.528.000,00 kn) i Primorsko-goranska (-3.052.668.000,00 kn), a vodeći je Grad Zagreb sa -43.462.276.000,00 kn.

Kontinuirani trend pada broja nezaposlenih nakon gospodarske krize započeo je u većini županija 2013. godine, a sve županije bilježe pad broja nezaposlenosti od 2014. godine. Najkasniji početak oporavka (u 2015. godini) zabilježen je u Bjelovarsko-bilogorskoj, Dubrovačko-neretvanskoj, Osječko-baranjskoj i Ličko-senjskoj županiji: u 2017. godini godišnje stope broja nezaposlenih bile su u sedam županija više od 20 %, dok je stopa

nezaposlenosti niža od 10 % bila u 5 županija (HGK, 2017c).

Sljedeći pokazatelj socioekonomskog stanja u županijama koji je uzet u obzir je indeks gospodarske snage. U izračunu se koristi nekoliko osnovnih gospodarskih pokazatelja u trogodišnjim prosjecima te projekcije promjene broja stanovnika radi mjerenja stupnja gospodarske snage i gospodarskog potencijala županija u odstupanju od nacionalnog prosjeka. Pokazatelji su: BDP po stanovniku, ukupni prihod poduzetnika po zaposlenom, prosječne neto plaće, neto dobit poduzetnika po zaposlenom, prihod na inozemnom tržištu poduzetnika po zaposlenom, stopa nezaposlenosti i projekcije rasta stanovništva. Prema indeksu gospodarske snage, samo se Grad Zagreb, Istarska i Primorsko-goranska županija nalaze iznad hrvatskog prosjeka. Najniže su pozicionirane Bjelovarsko-bilogorska, Virovitičko-podravska i Požeško-slavonska županija, koje su na približno 70 % prosjeka Hrvatske (HGK, 2017b).

Kao jedan od Europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESIF), EPFRR ima ulogu financijskog instrumenta kojima EU investira u projekte stvaranja radnih mjesta i rješavanja specifičnih ekonomskih, društvenih i okolišnih problema koji pogađaju ruralna područja diljem EU-a. Namjena strukturnih fondova je i postizanje kohezijskih ciljeva, a uloga EPFRR-a je da pridonosi ekološkoj i teritorijalnoj ravnoteži, zaštiti klimatskih uvjeta i uvođenju inovacija u poljoprivredni sektor. Pristup financiranju često je „skup“ i otežan za aktivnosti u sektoru poljoprivrede i šumarstva i općenito u ruralnim područjima, a nedovoljna razina ulaganja nosi negativne ekonomske i demografske posljedice. Stoga EPFRR kroz potporu aktivnostima u ruralnim područjima

omogućuje razvoj održivih projekata i otvara nove tržišne mogućnosti. Naime, neki projekti mogu postati privlačniji za kreditiranje jer sredstva javnog sektora jamče određenu sigurnost i smanjuju rizik nesolventnosti. Svaka zemlja članica odabrala je svoje prioritete unutar dogovorenih na razini EU-a i opredijelila se za određene mjere putem nacionalnog Programa ruralnog razvoja. Hrvatska je odabrala 16 mjera, a za potrebe ovog rada izdvojeno je šest mjera u kontekstu značajnijeg iznosa ugovorenih sredstava po županijama: Mjera 4 – Ulaganja u fizičku imovinu, Mjera 5 – Obnavljanje poljoprivrednog proizvodnog potencijala narušenog elementarnim nepogodama i katastrofalnim događajima te uvođenje odgovarajućih preventivnih aktivnosti, Mjera 6 – Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja, Mjera 7 – Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima, Mjera 8 – Ulaganja u razvoj šumskih područja i poboljšanje održivosti šuma, Mjera 17 – Upravljanje rizicima, Mjera 19 – LEADER. U tablici 1 prikazani su relativni socioekonomski pokazatelji županija i ukupna ugovorena sredstva iz EPFRR-a.

Tablica 1: Socioekonomski pokazatelji i ukupna ugovorena sredstva iz EPFRR-a

Županija	BDP/st, 2015. (u kn)	Izvoz/st, 2016. (u kn)	Uvoz/st, 2016. (u kn)	Stopa nezap., 2017. (%)	IGS, 2016. (%)	Ukupno iz EP- FRR-a, 2018. (u kn) (tis. kn)
Zagrebačka	62.890	15.752	45.180	9,1	92,7	146.805
Krapinsko-zagorska	52.406	25.783	19.856	8,3	85,9	245.767
Sisačko-moslavačka	58.777	17.582	10.486	24,3	79,0	314.460
Karlovačka	60.932	18.795	14.460	13,8	85,6	195.621
Varaždinska	67.506	40.413	41.296	5,3	96,6	153.766
Koprivničko-križevačka	66.894	20.224	16.314	8,5	89,6	149.047
Bjelovarsko-bilogorska	55.868	8.702	11.449	18,7	67,0	198.176
Primorsko-goranska	97.177	12.120	22.427	8,1	105,4	147.495
Ličko-senjska	62.058	4.554	2.111	15,3	75,0	298.326
Virovitičko-podravska	44.528	13.092	7.373	24,0	67,7	162.421
Požeško-slavonska	46.119	10.642	7.156	16,3	68,2	149.245
Brodsko-posavska	45.368	11.964	8.465	18,8	70,0	182.263
Zadarska	65.475	10.064	9.959	10,7	91,2	163.589
Osječko-baranjska	65.019	13.978	12.859	21,2	79,2	301.717
Šibensko-kninska	63.095	3.399	4.236	15,5	80,6	97.588
Vukovarsko-srijemska	47.446	7.583	14.666	22,2	72,4	192.482
Splitsko-dalmatinska	62.290	7.724	10.923	17,2	82,1	239.073
Istarska	100.635	24.438	29.611	5,3	127,1	248.984
Dubrovačko-neretvanska	81.554	1.641	4.518	13,0	93,7	101.969
Međimurska	68.706	36.517	30.097	6,5	89,7	132.124
Grad Zagreb	141.379	38.780	93.794	4,8	148,9	76.279

Izvor: DZS, 2018., HGK, 2017a., 2017b., 2017c, 2019., i APPRRR, 2019.

Podatci pokazuju da veća razvijenost županije ne uvjetuje i više ugovorenih sredstava iz EPFRR-a, nego je upravo suprotno. Slabije razvijene županije poput Sisačko-moslavačke,

Osječko-baranjske, Ličko-senjske, Bjelovarsko-bilogorske, Virovitičko-podravske, Brodsko-posavske, Krapinsko-zagorske, vodeće su u ukupnim ugovorenim sredstvima za mjere

ruralnog razvoja. Jedan od razloga veće apsorpcije kod slabije razvijenih županija je i taj što navedene županije prostorno većim dijelom pripadaju ruralnom području, a poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo su najzastupljenije djelatnosti (HGK, 2019). Ipak, vrlo važan uzrok navedenog su i kriteriji vrednovanja projektnih prijava koji, kod većine mjera, daju prednost prijaviteljima iz slabije razvijenih dijelova Hrvatske.

Županije Jadranske regije najviše troše sredstava iz mjere 6. Tako je u Splitsko-dalmatinskoj županiji i Istarskoj županiji najviše ugovorenih sredstava iz mjere 6 koju koriste mali poljoprivrednici, koji namjeravaju upotpuniti svoju djelatnost nepoljoprivrednim djelatnostima, najčešće kroz gradnju objekata u turističke svrhe. Za istu namjenu sredstva koriste i Zadarska, Šibensko-kninska i Ličko-senjska županija.

U svrhu utvrđivanja povezanosti između ugovorenih sredstava za pojedine mjere te ukupnog iznosa sredstava za sve mjere s izvozom, uvozom, indeksom gospodarske snage, nezaposlenosti i BDP-om po stanovniku, izračunati su Pearsonovi koeficijenti korelacije (tablica 2). Mjere 3, 9 i 10 nisu uključene u analizu jer je mali broj županija dobio sredstva. Za mjeru 8 dvije županije (Zadarska i Šibensko-Kninska) nisu dobile sredstva (izostankom prijave ili odbijanjem sredstava) te nisu uključene u analize. Za mjere 7 i 19 Grad Zagreb ne odgovara uvjetima dobivanja sredstava pa nije uključen u analizu za te varijable.

Utvrđena je povezanost ugovorenih sredstava mjere 6 sa stopom nezaposlenosti ($r = 0,575$; $p = 0,006$). To znači da su veća sredstva za mjeru 6 ugovorena u županijama s većim stopama nezaposlenosti. Stopa nezaposlenosti objašnjava 33,01 % varijance ugovorenih sredstava ($R^2=0,330$). I u ovom slučaju povezanost se može objasniti kriterijima vrednovanja projektnih prijava pa je tako status nezaposlene osobe nositelja i/ili člana poljoprivrednog gospodarstva omogućio dodatne bodove i često prolazak na natječaju. Također je pronađena povezanost ugovorenih sredstava mjere 8 s uvozom po stanovniku ($r = 0,550$; $p = 0,015$), s time da uvoz po stanovniku objašnjava 30,23 % varijance sredstava dobivenih mjerom 8 ($R^2 = 0,302$). Ovaj rezultat je vezan uz Grad Zagreb koji je ugovorio značajno ulaganje u svoje šumsko područje.

Tablica 2. Pearsonovi koeficijenti korelacije ugovorenih sredstava i regionalnih socioekonomskih pokazatelja

		BDP po stanovniku	Izvoz po stanovniku	Uvoz po stanovniku	Stopa nezaposlenosti	Indeks gospodarske snage
Ukupno (N = 21)	r	-0,330	-0,134	-0,385	0,380	-0,320
	p	0,144	0,562	0,085	0,089	0,158
Mjera 4 (N = 21)	r	-0,025	0,068	0,166	0,260	-0,042
	p	0,915	0,769	0,472	0,256	0,858
Mjera 5 (N = 21)	r	-0,137	-0,136	-0,252	0,324	-0,221
	p	0,554	0,558	0,270	0,151	0,337
Mjera 6 (N = 21)	r	-0,303	-0,292	-0,239	0,575	-0,379
	p	0,182	0,199	0,297	0,006	0,090
Mjera 7 (N = 20)	r	0,154	0,282	0,240	-0,286	0,326
	p	0,517	0,228	0,308	0,221	0,161
Mjera 8 (N = 19)	r	0,384	0,319	0,550	-0,194	0,423
	p	0,104	0,183	0,015	0,425	0,071
Mjera 17 (N = 21)	r	-0,135	0,063	0,027	0,368	-0,160
	p	0,559	0,785	0,906	0,101	0,488
Mjera 19 (N = 20)	r	0,295	0,107	0,153	0,059	0,329
	p	0,206	0,652	0,519	0,804	0,156

Legenda: r – Pearsonov koeficijent korelacije, p – statistička značajnost, N – broj županija uključen u obradu za specifične mjere

Izvor: Autori

Rezultati djelomično odgovaraju činjenici da županije s višom stopom nezaposlenosti i većim uvozom nastoje svoje slabije socioekonomske specifičnosti ublažiti i slijede tzv. *catch-up* princip ili konvergenciju, tj. smanjenje razlika između pokazatelja pojedinih regija. Predstojeće godine trebale bi pokazati jesu li te hrvatske regije podigle svoju zaposlenost i BDP po stanovniku te je li doista smanjena razlika u socioekonomskoj razvijenosti među regijama. Većina istraživanja o ulozi fondova zajedničkih politika u konvergenciji navode da postoji pozitivan učinak na zaposlenost i ekonomski

rast (Crescenzi i Giua, 2018). Isto tako proces konvergencije može biti usporen ili izostati u marginaliziranim ruralnim područjima zbog loše postojeće ekonomske strukture, geografskog položaja, te nedovoljne aktivnosti državne i lokalne politike (Percoco, 2017).

ZAKLJUČAK

Regije EU-a razlikuju se prema svojim preferencijama i sposobnostima apsorpcije sredstava potpore kroz EU fondove. Stoga su ciljevi ovog rada bili utvrditi razdiobu

ugovorenih sredstava po županijama i pomoću Pearsonovog koeficijenta korelacije ustanoviti postoji li povezanost između socioekonomskog stanja županija i visine ugovorenih sredstava iz EPFRR-a. Utvrđena je povezanost ugovorenih sredstava mjere 6 sa stopom nezaposlenosti ($r = 0,575$; $p = 0,006$). Također pronađena je povezanost ugovorenih sredstava mjere 8 s uvozom po stanovniku ($r = 0,550$; $p = 0,015$). Rezultati djelomično odgovaraju činjenici da županije s višom stopom nezaposlenosti i većim uvozom nastoje svoje slabije socioekonomske specifičnosti ublažiti apsorpcijom sredstva iz EPFRR-a i slijede proces konvergencije, tj. smanjenje razlika između socioekonomskih pokazatelja pojedinih regija.

Prepreke u ovom i sličnim istraživanjima lokalnog i regionalnog razvoja predstavljaju nedostupnost ili zastarjelost podataka o socioekonomskim obilježjima stanovništva i specifičnim lokalnim djelatnostima (npr. poljoprivreda, turizam). Takva praznina otežava analizu učinaka pojedinačnih politika ili u sinergiji s drugim politikama te projekcije budućih kretanja.

NAPOMENA

Rad je nastao temeljem diplomskog rada studenta Josipa Rukavine pod naslovom „Regionalne specifičnosti apsorpcije sredstava iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj“ koji je obranjen dana 11. srpnja 2019. na Sveučilištu u Zagrebu, Agronomski fakultet.

LITERATURA

Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju - APRRR (2019). Baza podataka o ugovorenim sredstvima iz

Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj

Copus, A., K., Shucksmith, M., Dax, T., Meredith, D. (2011). Cohesion Policy for rural areas after 2013: A rationale derived from the EDORA project (European Development Opportunities in Rural Areas) - ESPON 2013 Project 2013/1/2,” Studies in Agricultural Economics, Research Institute for Agricultural Economics, 113(2): 1-12.

Crescenzi, R., Giua, M. (2018). One or Many Cohesion Policies of the European Union? On the Diverging Impacts of Cohesion Policy across Member States. SERC Discussion Paper 230. Available from: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/policy/analysis/sercdp0230_rdd_eu.pdf

Državni zavod za statistiku – DZS (2018). Statistički ljetopis Republike Hrvatske, Dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/ljetopis/2018/sljh2018.pdf

Hrvatska gospodarska komora – HGK (2017a). Vanjskotrgovinska razmjena županija RH, Dostupno na: <https://www.hgk.hr/documents/robna-razmjena-iz-zupanija-analiza-071759dcc0a21da98.pdf>

Hrvatska gospodarska komora – HGK (2017b). BDP i gospodarska snaga županija, Dostupno na: <https://www.hgk.hr/documents/aktualna-tema-bdp-po-zupanijama-u-201458a4616b14b49.pdf>

Hrvatska gospodarska komora – HGK (2017c). Tržište rada – pokazatelji po županijama, Dostupno na: <https://www.hgk.hr/trziste-rada-pokazatelji-po-zupanijama>

Hrvatska gospodarska komora – HGK (2019).

- Županije i fondovi EU. Dostupno na: <https://hgk.hr/documents/hgk-analiza-zupanije-i-fondovi-eu5c6d7b86886a3.pdf>
- Gorton, M., Hubbard, C., Hubbard, L. (2009). The Folly of European Union Policy Transfer: Why the Common Agricultural Policy (CAP) Does Not Fit Central and Eastern Europe. *Regional Studies* 43(10): 1-13.
- Kersan-Škabić, I., Tijanić, L. (2017). Regional absorption capacity of EU funds, *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 30 (1): 1191-1208.
- Percoco, M. (2017). Impact of European cohesion policy on regional growth: Does local economic structure matter? *Regional Studies* 51 (6): 833-43.
- Saraceno, E. (2003). Rural Development Policies and the Second Pillar of the Common Agricultural Policy. In: *Policy Vision for Sustainable Rural Economies in an Enlarged Europe*, Akademie für Raumforschung und Landesplanung, Hannover. Available form: http://shop.arl-net.de/media/direct/pdf/ssd/ssd_4.pdf#page=204
- Ward, N., Brown, D., L. (2009). Placing the Rural in Regional Development, *Regional Studies*, 43(10): 1237-1244.

Regional specificities of absorption of funds from the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD)

ABSTRACT

From the position of agricultural policy, rural development implies an intervention process that raises the quality of life in a rural area and promotes balanced development. Regions differ in their preferences and capacity to absorb support through EU funds. Therefore, the objectives of this paper are to determine the distribution of contracted funds by county, and to determine whether there is a correlation between the socioeconomic status of Croatian counties and the amount of contracted funds from the EAFRD. According to preliminary results, the connection is partial and often conditioned by specific tender conditions.

Keywords: EU funds, EAFRD, Croatia, counties, CAP